

Sygn. akt III UK 117/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
z udziałem zainteresowanych: A.S., L.Ż.
o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie
zdrowotne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

1. oddala skargę kasacyjną

**2. zasądza od „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S.
kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) zł na rzecz organu
rentowego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 stycznia 2016 r. nr OU [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne dla L.Ż. jako pracownika za miesiące: styczeń, maj - listopad 2012 r., maj - listopad 2013 r., marzec - grudzień 2014 r., styczeń - maj 2015 r.

Decyzją z dnia 18 stycznia 2016 r. nr OU [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne dla A.S. jako pracownika za miesiące: styczeń - czerwiec, listopad, grudzień 2012 r., styczeń - wrzesień, grudzień 2013 r., styczeń - grudzień 2014 r., styczeń - kwiecień 2015 r.

W uzasadnieniach ww. decyzji ZUS wskazał, że kwoty premii i dodatków funkcyjnych pobieranych przez ubezpieczonych: L.Ż. z tytułu pełnienia funkcji prezesa zarządu „P.” Sp. z o.o. i A.S. z tytułu pełnienia funkcji zastępcy prezesa zarządu „P.” Sp. z o.o. nie powinny być doliczane do kwot osiąganych wynagrodzeń za pracę świadczoną na podstawie umów o pracę i stanowić łącznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu zatrudnienia.

Odwołania od powyższych decyzji złożyła spółka „P.” Sp. z o.o., wnosząc o ich uchylenie.

Decyzją z dnia 18 stycznia 2016 r. nr [...] znak OU [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził wysokość należnych składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla płatnika składek „P.” Sp. z o.o. za miesiące: styczeń - grudzień 2012 r., styczeń - grudzień 2013 r., styczeń - grudzień 2014 r., styczeń - maj 2015 r.

Uzasadniając decyzję organ rentowy podał, że przeprowadzone postępowanie kontrolne za okres od stycznia 2012 r. do maja 2015 r. ujawniło, że płatnik składek „P.” Sp. z o.o. wykazywał w deklaracjach rozliczeniowych ZUS DRA nieprawidłowe wysokości składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnionych pracowników, co wykazały także wydane decyzje określające prawidłowe podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne:

emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla ubezpieczonego L.Ż. oraz ubezpieczonej A.S. za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 maja 2015 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył „P.” Sp. z o.o., wnosząc o jej uchylenie.

Sprawy z odwołania płatnika składek „P.” Sp. z o.o. od decyzji z dnia 18 stycznia 2016 r., dotyczących L.Ż. i A.S. zostały połączone do wspólnego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 7 listopada 2016 r., III U [...], w pkt I zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 stycznia 2016 r. nr [...] w ten sposób, iż ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalno - rentowe, chorobowe i wypadkowe) L.Ż. z tytułu umowy o pracę łączącej go z „P.” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej w S., w okresie objętym zaskarżoną decyzją, stanowi wynagrodzenie zasadnicze oraz premia, które to składniki wynagrodzenia stanowią jednocześnie podstawę do naliczenia wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne; w pkt II zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 stycznia 2016 r. nr [...] w ten sposób, iż ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalno - rentowe, chorobowe i wypadkowe) A.S. z tytułu umowy o pracę łączącej ją z „P.” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej w S., w okresie objętym zaskarżoną decyzją, stanowi wynagrodzenie zasadnicze oraz premia, które to składniki wynagrodzenia stanowią jednocześnie podstawy do naliczenia wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne; w pkt III zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 stycznia 2016 r. nr [...] w ten sposób, iż ustalił, że wyliczenie składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, do których uiszczenia jest zobowiązany płatnik „P.” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej w S., ustalanych od wypłat stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe, winno uwzględniać podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe L.Ż. wymienioną w pkt I wyroku i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe A.S. wymienioną w pkt II wyroku; w pkt IV w pozostałej części wszystkie odwołania oddalił; w pkt V zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Oddziału w R. na rzecz „P.” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej w S. zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 28.240 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że L.Ż. zatrudniony był u płatnika składek „P.” Sp. z o.o. w S. na podstawie umów o pracę zawartych na czas nieokreślony: z dnia 19 kwietnia 1999 r. na stanowisku Dyrektora w wymiarze ½ etatu za wynagrodzeniem zasadniczym 600 zł, z dnia 10 września 1999 r. na stanowisku Prezes Zarządu - Dyrektor w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem zasadniczym 1.375 zł plus 20% premii regulaminowej. Aneks nr 1 do umowy nr [...] /99 wprowadził zmianę od dnia 1 lipca 1999 r. wymiaru czasu pracy na pełny etat i wysokości wynagrodzenia zasadniczego na 1.200 zł brutto miesięcznie plus 20% premii regulaminowej. Kolejnymi aneksami wprowadzano zmiany wysokości wynagrodzenia zasadniczego. Z dniem 1 września 2005 r. zmieniono wysokość wynagrodzenia zasadniczego z 8.000 zł na 12.000 zł brutto miesięcznie. Pozostałe warunki umowy o pracę pozostały bez zmian. W umowie o pracę figuruje zapis o wynagrodzeniu zasadniczym i 20% premii regulaminowej.

Płatnik składek zgłosił L.Ż. do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia od dnia 19 kwietnia 1999 r., a wyrejestrował od dnia 16 września 2015 r.

L.Ż. zgodnie z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego był w ww. okresie Prezesem Zarządu, tj. pełnił funkcję członka zarządu odwołującej.

Sąd ustalił, że w spółce „P.” Sp. z o.o. obowiązywał regulamin wynagradzania z dnia 2 stycznia 2008 r. W § 2 regulaminu postanowiono, że stosuje się go do wszystkich pracowników zatrudnionych w Spółce z wyłączeniem osób zatrudnionych na stanowiskach Zarządu Spółki. W § 3 zawarto definicję pracodawcy jako Zarządu Spółki i pracownika - osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę. W § 5 wymieniono składniki wynagrodzenia, tj. wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenie za pracę w godzinach nocnych, odprawę pieniężną w związku z przejściem na rentę inwalidzką lub emeryturę, należności z tytułu podróży służbowych, premię uznaniową. Ponadto umowa spółki w § 15 pkt 2 stwierdza, że urząd członka zarządu jest płatny w wysokości ustalonej uchwałą Zgromadzenia Wspólników.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników odwołującej spółki uchwałą z dnia 12 czerwca 2003 r. nr [...] /2003 ustaliło zasady przyznawania premii członkom zarządu. Stwierdzono w niej, że wspólnicy przyznając premię uwzględniają sytuację finansową spółki i indywidualne zaangażowanie poszczególnych członków zarządu.

W przypadku, gdy członkami zarządu są wspólnicy spółki, wtedy prawo przyznawania premii członkom zarządu przysługuje pozostałym wspólnikom.

Uchwałą nr [...] /2010 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki „P.” z dnia 30 lipca 2010 r. przyznano członkom zarządu Spółki: L.Ż. i A.S. wypłacaną raz w miesiącu premię w formie dodatku funkcyjnego po 4.250 zł miesięcznie. W uchwale zawarto postanowienie, że dodatek funkcyjny jest niezależny od faktycznego pełnienia funkcji przez członka zarządu w danym miesiącu. W związku z tym Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników odwołującej spółki, na podstawie uchwały nr [...] /2010 r. z dnia 30 lipca 2010 r., przyznało L.Ż. z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu premię - dodatek funkcyjny w wysokości 4.250 zł brutto miesięcznie za wymienione w uchwale miesiące. Na podstawie uchwały nr [...] /2003 z dnia 12 czerwca 2003 r. jako członek zarządu spółki z o.o. L.Ż. otrzymywał również premię w miesiącach:

- 05/2012 r. w wysokości 27.800 zł,
- 07/2012 r. w wysokości 78.580 zł,
- 08/2012 r. w wysokości 92.150 zł,
- 06/2013 r. w wysokości 46.890 zł,
- 07/2013 r. w wysokości 19.200 zł,
- 03/2014 r. w wysokości 24.310 zł,
- 04/2014 r. w wysokości 8.700 zł,
- 06/2014 r. w wysokości 12.500 zł,
- 07/2014 r. w wysokości 27.670 zł,
- 08/2014 r. w wysokości 18.440 zł,
- 09/2014 r. w wysokości 18.440 zł,
- 10/2014 r. w wysokości 18.430 zł,
- 11/2014 r. w wysokości 18.430 zł,
- 12/2014 r. w wysokości 23.050 zł,
- 04/2015 r. w wysokości 11.810 zł.

Sąd ustalił także, że A.S. była zatrudniona u płatnika składek „P.” Sp. z o.o. w S. na podstawie umowy o pracę:

– z dnia 7 maja 1999 r. zawartej na czas określony od 7 maja 1999 r. do 6 października 1999 r. na stanowisku specjalista do spraw rozliczeń finansowych, w

pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem 1.000 zł miesięcznie, przy czym wynagrodzenie było zmieniane kolejnymi aneksami do umowy, plus 20% premii regulaminowej od 1 sierpnia 1999 r.,

– z dnia 10 września 1999 r. na stanowisku V-ce Prezes Zarządu- z-ca Dyrektora w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem miesięcznym 1.375 zł plus 20% premii regulaminowej, przy czym aneksem z 7 października 1999 r. z dniem 7 października 1999 r. uległo zmianie jej stanowisko z zastępcy Dyrektora na V-ce Prezes Zarządu - Z-ca Dyrektora. Aneksem z dnia 1 lutego 2004 r. do umowy o pracę z dnia 7 października 1999 r., zawartej na czas nieokreślony od dnia 7 października 1999 r., A.S. z dniem 1 lutego 2004 r. został określony rodzaj pracy jako V-ce Prezes Zarządu, Dyrektor Ekonomiczno - Finansowy. Aneksem z dnia 1 września 2005 r. do umowy o pracę z dnia 7 października 1999 r. A.S. z dniem 1 września 2005 r. zmieniono wysokość wynagrodzenia zasadniczego z 7.500 zł na 11.500,00 zł. W umowach o pracę figuruje zapis o wynagrodzeniu zasadniczym i 20% premii regulaminowej.

Płatnik zgłosił A.S. do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia dnia 7 maja 1999 r., zaś wyrejestrował dnia 16 września 2015 r.

A.S. zgodnie z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego była Zastępcą Prezesa Zarządu, tj. pełniła funkcję członka zarządu.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników ww. płatnika składek na podstawie uchwały nr [...] /2010 r. z dnia 30 lipca 2010 r., przyznało A.S. z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu premię - dodatek funkcyjny w wysokości 4.250 zł brutto miesięcznie za wymienione w uchwale miesiące. Na podstawie uchwały nr [...] /2003 z dnia 12 czerwca 2003 r. jako członek zarządu spółki z o.o. A.S. otrzymywała również premię za miesiące:

- 03/2012 r. w wysokości 7.200 zł,
- 04/2012 r. w wysokości 10.750 zł,
- 05/2012 r. w wysokości 7.700 zł,
- 11/2012 r. w wysokości 45.130 zł,
- 12/2012 r. w wysokości 41.470 zł,
- 01/2013 r. w wysokości 38.760 zł,
- 02/2013 r. w wysokości 31.750 zł,

- 03/2013 r. w wysokości 33.800 zł,
- 04/2013 r. w wysokości 12.300 zł,
- 05/2013 r. w wysokości 7.700 zł,
- 11/2013 r. w wysokości 13.825 zł,
- 12/2013 r. w wysokości 14.353 zł,
- 04/2014 r. w wysokości 38.400 zł,
- 06/2014 r. w wysokości 18.450 zł,
- 08/2014 r. w wysokości 18.440 zł,
- 09/2014 r. w wysokości 18.440 zł,
- 10/2014 r. w wysokości 18.450 zł,
- 11/2014 r. w wysokości 18.430 zł,
- 12/2014 r. w wysokości 23.050 zł,
- 04/2015 r. w wysokości 12.160 zł.

Od wszystkich składników wynagrodzenia obojga ubezpieczonych odprowadzane były składki na ubezpieczenia społeczne, które to składniki stanowiły podstawę do obliczenia wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Sąd Okręgowy przyjął, że premie, które zainteresowani otrzymywali, nie miały charakteru premii regulaminowej, gdyż wypłata takiej premii - w świetle zapisów regulaminu wynagradzania - dla członków zarządu była niemożliwa. Sąd uznał natomiast, że możliwa jest wypłata premii, która nie jest przewidziana w regulaminie, w szczególności w stosunku do osób zatrudnionych na stanowiskach Zarządu Spółki. W takiej sytuacji zasady premiowania ustalane były na podstawie uchwały wspólników z 12 czerwca 2003 r. nr [...] /2013. Przy podejmowaniu uchwały w tej kwestii wspólnicy uwzględniali sytuację spółki, wkład danych osób w wypracowanie aktywów spółki, aktywność, podejmowanie działań w tym okresie, za który miała być przyznawana premia, niebędąca dodatkiem funkcyjnym. Sąd zauważył przy tym, że dodatek funkcyjny dla zainteresowanych funkcjonował również pod nazwą premia- dodatek funkcyjny. Fakt ustalania przez wspólników premii (zwykłej) w ocenie Sądu automatycznie nie przesądza o tym, aby miała ona charakter wynagrodzeniowy (ze stosunku pracy), czy też aby takiego charakteru nie

miała. W tym zakresie Sąd wziął pod uwagę okoliczności, które były brane pod uwagę przy jej przyznawaniu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, co do zasady, każde świadczenie - przychód w rozumieniu przepisu art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361), które pracownik otrzymuje w ramach stosunku pracy, stanowi podstawę wymiaru składek, chyba że dany przychód jest wyraźnie wyłączony z tej podstawy. Sąd uznał, że premie uznaniowe wypłacone A.S. i L.Ż. przez spółkę były *de facto* związane z ich pracą na stanowiskach prezesa zarządu - dyrektora, wiceprezesa zarządu - zastępcy dyrektora. W ich przypadku fakt, że byli członkami zarządu nie wiązał się tylko ze stosunkiem organizacyjnym, ponieważ obowiązki wynikające dla nich z tego stosunku przenikały się z obowiązkami wynikającymi ze stosunku pracy (obowiązki ze stosunku pracy nie były nigdy odrębnie ustalane).

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...], zmienił powyższy wyrok Sądu Okręgowego w pkt I, II, III i V w ten sposób, że oddalił odwołania i zasądził od „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 15.000 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego za I instancję (pkt I); oddalił apelację „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S. (pkt II); zasądził od „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 8.437,50 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego za II instancję (pkt III).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, iż z obu złożonych środków odwoławczych tylko apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona, a jej uwzględnienie wywołało skutek w postaci orzeczenia reformatoryjnego, co do pkt I, II, III i V wyroku Sądu Okręgowego w T. i ostatecznie oddalenia odwołania wnioskodawcy „P.” Sp. z o.o. Zakładu Pracy Chronionej w S. oraz zasądzenia częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego za I instancję.

Kontrola instancyjna zaskarżonego rozstrzygnięcia doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego jest częściowo błędny, a Sąd ten stwierdzając ostatecznie, że wypłacone ubezpieczonym premie „zwykłe” mają

charakter wynagrodzeniowy i zostały przyznane za wykonywanie obowiązków ze stosunku pracy, nie ustalił jakie rzeczywiście obowiązki wykonywali ubezpieczeni w ramach obu stosunków prawnych, poprzestając na stwierdzeniu, iż obowiązki te przenikały się. Natomiast konkretnie oznaczone czynności wykonywane z tych dwóch stosunków zostały przedstawione tylko w zeznaniach świadków oraz ubezpieczonych bez ostatecznego ustalenia przez Sąd stanu faktycznego. Trudno zatem stwierdzić, jaki stan faktyczny w tym zakresie stał się podstawą rozstrzygnięcia, w szczególności jakie konkretnie prace w ramach stosunku pracy stanowiły indywidualne zaangażowanie poszczególnych członków Zarządu, mające być podstawą przyznawanych przez wspólników premii, które następnie Sąd uznał za mające charakter pracowniczy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego spór sprowadzał się przede wszystkim do ustalenia, czy wypłacone ubezpieczonym A.S. i L.Ż. w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami środki pieniężne, określone w uchwale Wspólników jako premie oraz premie - dodatki funkcyjne, stanowią przychód (w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych) pracowników zatrudnionych w ramach stosunku pracy i stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe, a w dalszej kolejności ubezpieczenia zdrowotne. Inaczej mówiąc, sporne w sprawie jest to, czy wszystkie przychody ubezpieczonych pochodzące od Spółki „P.” w S. stanowią przychód ze stosunku pracy i podlegają oskładkowaniu. W przypadku bowiem zawarcia z członkiem zarządu spółki prawa handlowego umowy o pracę dochodzi do styku przepisów prawa pracy i prawa handlowego, co może rodzić pewne wątpliwości, zwłaszcza co do obowiązków wynikających z tych tytułów, a także wynagrodzeń.

Jak przypominał Sąd, ubezpieczeni L.Ż. i A.S. do pełnienia funkcji w Zarządzie „P.” Sp. z o.o. w S. powołani zostali na podstawie uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki z dnia 10 września 1999 r. W aktach tych nie określono wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu. Jednakże Umowa Spółki w § 15 pkt 2 zawiera zapis, że „Urząd członka Zarządu jest płatny w wysokości ustalonej uchwałą Zgromadzenia Wspólników”, co oznacza, że nawet bez wskazania takiego wynagrodzenia w aktach powołania, członkowie zarządu pełnią te funkcje odpłatnie.

Z kolei w zawartych umowach o pracę wskazano, że za pracę przysługuje wynagrodzenie oraz premia regulaminowa 20%. Ubezpieczeni nie mieli zakresów czynności. Trudno zatem zdaniem Sądu określić, jakie czynności wykonywali w ramach stosunku pracy, skoro sprawami kadrowo-księgowymi, prowadzeniem dokumentacji, zatrudnianiem i zwalnianiem pracowników zajmowały się inne osoby. Tego rodzaju czynności, jako pozostające w obowiązkach pracowniczych, wymieniła A.S.. L.Ż. określił swoje jako „zastępowanie kierownika, odbieranie telefonów, tworzenie nowych miejsc pracy”. Z tego tytułu otrzymywali wynagrodzenie określone w umowie, bez premii regulaminowej, ponieważ przewidziana była ona w regulaminie wynagradzania, który zgodnie z § 2 nie miał zastosowania do członków Zarządu Spółki. Ponadto w umowach o pracę ubezpieczonych nigdy nie wymieniono składnika wynagrodzenia w postaci premii „zwykłej”. Nie wymieniono też premii - dodatku funkcyjnego. Jak już wyżej wskazano, w stosunku do ubezpieczonych nie było natomiast możliwe zastosowanie 20% premii określonej w Regulaminie wynagradzania, ponieważ nie miał on zastosowania wobec członków Zarządu.

Dopiero uchwałą nr [...] /2015 Nadzwyczajnego Zgromadzenia wspólników z dnia 31 lipca 2015 r. ustalono wynagrodzenie członków zarządu z tytułu umowy o pracę i ustalono, że w ramach tej umowy członkowie zarządu otrzymują premię uznaniową przyznawaną każdorazowo przez wspólników Spółki. Natomiast premia według uchwały „ramowej” z dnia 12 czerwca 2003 r. miała być uzależniona od sytuacji finansowej Spółki i indywidualnego zaangażowania poszczególnych członków zarządu, choć w rzeczywistości podejmowane na jej podstawie uchwały w sprawie wypłaty nie wskazywały ani na konkretny stan finansowy, ani na konkretne czynności „pracownicze”, które miałyby świadczyć o wykraczających poza zwykłe obowiązki na rzecz Spółki, generujące przysporzenie majątku.

Sąd Apelacyjny wskazał, iż rację ma Sąd Okręgowy twierdząc, że przychodami, od których wymierza się składki, w myśl art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są wszystkie otrzymane lub postawione do dyspozycji należności przysługujące pracownikowi wymienione w przepisie art. 12 ustawy o podatku dochodowym, chyba że zostały wyłączone z podstawy ustalania składek, a tego wyłączenia nie ma w stosunku do premii, tyle tylko, że chodzi o przychody ze

stosunku pracy, a nie innego stosunku prawnego. Wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu na podstawie powołania nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W konsekwencji powołanie - na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych - na stanowisko prezesa lub wiceprezesa zarządu spółki, jak również osiąganie z tego tytułu ustalonego w drodze uchwały wynagrodzenia nie jest przychodem ze stosunku pracy i nie skutkuje obowiązkiem uwzględnienia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest związku wypłaconych premii z czynnościami wynikającymi z umowy o pracę na rzecz Spółki, bowiem nie ma dowodów świadczących o ich przyznawaniu w powiązaniu z czynnościami pracowniczymi. Gdyby jednak nawet przyjąć, że pochodziły one ze stosunku pracy, to w orzecznictwie utrwalil się pogląd, że przyznanie rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne (art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Zgromadzony materiał dowodowy wskazuje według Sądu Apelacyjnego, że niewątpliwie premie były przyznawane i wypłacane w sposób dowolny i generowały uzyskanie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego od zawyżonych podstaw.

„P.” Sp. z o.o. z siedzibą w S. zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 29 grudnia 2017 r. skargą kasacyjną w całości, opierając ją na następujących podstawach:

1. naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 386 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 476 § 2 pkt 1 w zw. z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. przez przyjęcie, iż wynagrodzenie ustalone dla Prezesa Zarządu i Wiceprezesa Zarządu było wygórowane, co naruszało zasady współżycia społecznego w sytuacji, gdy decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz odwołania od nich dotyczyły uwzględnienia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne premii uznaniowych oraz dodatków funkcyjnych wypłacanych ww. osobom, a w konsekwencji ocenę legalności decyzji na podstawie przesłanek, które nie były przedmiotem postępowania przed Sądem pierwszej i drugiej instancji;

2. naruszenia przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, a to:

a) art. 4 pkt 9 oraz art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 32, art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych, przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, wyrażającą się przyjęciem, że skarżąca nie powinna uwzględniać wysokość premii oraz dodatków funkcyjnych wypłacanych z tytułu zatrudnienia na stanowisku Prezesa Zarządu - Dyrektora oraz V-ce Prezesa Zarządu - Zastępcy Dyrektora w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w odniesieniu do A.S. oraz L.Ż.;

b) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p., przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, a co za tym idzie naruszenie materialnoprawnych zasad wykładni umów i błędne ustalenie stanu prawnego w zakresie treści stosunków prawnych łączących skarżącą spółkę z L.Ż. oraz A.S. wyrażające się przyjęciem, iż czynności ww. osób pełnione w spółce wynikały ze stosunku organizacyjnego, a nie ze stosunku pracy;

c) art. 2 oraz art. 7 Konstytucji przez ich niezastosowanie, a w konsekwencji zakwestionowanie w drodze decyzji prawidłowości ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonych zatrudnionych u skarżącej, pomimo iż skarżąca postępowała zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi zawartymi w protokole z 2010 r., potwierdzonymi następnie w protokole z 2012 r.;

d) art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p., przez ich zastosowanie i przyjęcie, iż zgromadzony materiał dowodowy wskazuje niewątpliwie, że premie były wypłacane Prezesowi Zarządu i Wiceprezesowi Zarządu w sposób dowolny i generowały uzyskiwanie wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych od zawyżonych podstaw, a w konsekwencji przyjęcie, że ustalone wynagrodzenie było rażąco wygórowane, podczas, gdy ww. okoliczność nie była przedmiotem decyzji organu, odwołania, jak również postępowania dowodowego.

Skarżąca spółka wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej, a także o:

1. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...], doręczonego wraz z uzasadnieniem dnia 30 stycznia 2018 r. i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...], Wydział III Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania;

2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów sądowych w tym również kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...], do rozpoznania;

2. oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Pierwszym zaprezentowanym w skardze zarzutem było naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 386 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 476 § 2 pkt 1 w zw. z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. przez przyjęcie, iż wynagrodzenie ustalone dla Prezesa Zarządu i Wiceprezesa Zarządu było wygórowane, co naruszało zasady współzycia społecznego w sytuacji, gdy decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz odwołania od nich dotyczyły uwzględnienia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne premii uznaniowych oraz dodatków funkcyjnych wypłacanych ww. osobom, a w konsekwencji ocenę legalności decyzji na podstawie przesłanek, które nie były przedmiotem postępowania przed Sądem pierwszej i drugiej instancji.

Powyższy zarzut nie znajduje uzasadnienia. Sąd Apelacyjny podał, iż w przedmiotowej sprawie sporne jest jedynie to, czy wszystkie przychody ubezpieczonych pochodzące od Spółki „P.” w S. – w tym premie - stanowią przychód ze stosunku pracy i podlegają oskładkowaniu. Właśnie na tym zagadnieniu skupił swe rozważania. Sąd w zasadzie nie analizował wysokości wynagrodzenia członków Zarządu jako takiego. Odnosił się natomiast do kwestii wysokości wypłacanych premii. W tym przedmiocie wskazał, że Sąd Okręgowy stwierdzając ostatecznie, że wypłacone ubezpieczonym premie „zwykłe” mają charakter wynagrodzeniowy i zostały przyznane za wykonywanie obowiązków ze stosunku pracy, nie ustalił jakie rzeczywiście obowiązki wykonywali ubezpieczeni w ramach obu stosunków prawnych, poprzestając na stwierdzeniu, iż obowiązki te przenikały się. Natomiast konkretnie oznaczone czynności wykonywane z tych dwóch stosunków zostały przedstawione tylko w zeznaniach świadków oraz ubezpieczonych bez ostatecznego ustalenia przez Sąd stanu faktycznego. Trudno zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego stwierdzić, jaki stan faktyczny w tym zakresie stał się podstawą rozstrzygnięcia, w szczególności jakie konkretnie prace w ramach stosunku pracy stanowiły indywidualne zaangażowanie poszczególnych członków Zarządu, mające być podstawą przyznawanych przez wspólników premii, które następnie Sąd uznał za mające charakter pracowniczy.

W związku z niedostatecznym ustaleniem stanu faktycznego przez Sąd Okręgowy, Sąd Apelacyjny uznał, iż w obecnym stanie sprawy nie ma podstaw do stwierdzenia związku wypłaconych premii z czynnościami wynikającymi z umowy o pracę na rzecz Spółki. Dotychczas nie zgromadzono bowiem dowodów świadczących o ich przyznawaniu w powiązaniu z czynnościami pracowniczymi. W tej sytuacji jedynie ubocznie zauważył, że gdyby nawet przyjąć, iż pochodziły one ze stosunku pracy, to zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem przyznanie rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być w konkretnych okolicznościach uznane za nieważne (art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Prawidłowo Sąd wyjaśnił przy tym, że podstawą stwierdzenia nieważności jest w omawianym przypadku naruszenie zasad współżycia społecznego, polegające na świadomym osiągnięciu korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może bowiem

kwestionować godziwość wynagrodzenia, a konkretnie wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 338).

Zebrany dotąd materiał dowodowy w istocie może świadczyć o tym, że zaliczane do wynagrodzenia premie przyznawane były i wypłacane w sposób dowolny i generowały uzyskanie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego od zawyżonych podstaw. Tego rodzaju ustalenia Sądu Apelacyjnego nie sposób uznać za chybione. Premie w wysokości nawet kilkudziesięciu tysięcy złotych przyznawane były ubezpieczonym także w miesiącach, w których świadczyli pracę na rzecz Spółki w zaledwie kilkudniowym wymiarze, bądź nie świadczyli jej wcale. Zasadnie Sąd stwierdził zatem, że stan faktyczny sprawy w obecnym kształcie pozwala przyjąć, iż premie te nie wiązały się z wykonywaniem obowiązków pracowniczych w ogóle, a tym bardziej z ich szczególnie sumienną realizacją.

Z tożsamyh względów co najmniej przedwczesny okazał się zarzut naruszenia art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p., przez ich zastosowanie i przyjęcie, iż zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, że premie były wypłacane Prezesowi Zarządu i Wiceprezesowi Zarządu w sposób dowolny i generowały uzyskiwanie wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych od zawyżonych podstaw, a w konsekwencji przyjęcie, że ustalone wynagrodzenie było rażąco wygórowane, podczas, gdy ww. okoliczność nie była przedmiotem decyzji organu, odwołania, jak również postępowania dowodowego.

Kolejny podniesiony zarzut dotyczył naruszenia art. 4 pkt 9 oraz art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 32, art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych, przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, wyrażającą się przyjęciem, że skarżąca nie powinna uwzględniać wysokości premii oraz dodatków

funkcyjnych wypłacanych z tytułu zatrudnienia na stanowisku Prezesa Zarządu - Dyrektora oraz V-ce Prezesa Zarządu - Zastępcy Dyrektora w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w odniesieniu do A.S. oraz L.Ż..

Także ten zarzut okazał się nietrafny. Sąd Apelacyjny i tym razem zasadnie wskazał, iż prawdą jest, że przychodami, od których wymierza się składki, w myśl art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są wszystkie otrzymane lub postawione do dyspozycji należności przysługujące pracownikowi wymienione w przepisie art. 12 ustawy o podatku dochodowym, chyba że zostały wyłączone z podstawy ustalania składek, a tego wyłączenia nie ma w stosunku do premii, tyle tylko, że chodzi o przychody ze stosunku pracy, a nie innego stosunku prawnego. Wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu na podstawie powołania nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, ponieważ zarówno art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), jak i art. 66 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1938) nie wymieniają stosunku organizacyjnego pełnienia funkcji członka zarządu spółki prawa handlowego na podstawie powołania jako tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego. Wynagrodzenie członka zarządu jest wynagrodzeniem stanowiącym przychód z działalności wykonywanej osobiście w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 13 pkt 7 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2032 z późn. zm.).

W kontekście omawianej sprawy wywód powyższy oczywiście straciłby na znaczeniu w przypadku udowodnienia, że premia wypłacana ubezpieczonemu rzeczywiście wynikała ze stosunku pracy. Dotychczas tak się jednak nie stało. Dodatek funkcyjny, inaczej nazywany premią, był – jak ustalił Sąd - niepodzielny i przysługiwał zainteresowanemu niezależnie od tego, czy w danym miesiącu byli obecni w pracy jeden dzień czy przez cały miesiąc. Skoro przysługiwał również za okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, czy zasiłku chorobowego i był niepodzielny, to zgodnie z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. z 1998 r.,

Nr 161, poz. 1106 z późn. zm.) nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Zasadny nie okazał także zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p., przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, a co za tym idzie naruszenie materialnoprawnych zasad wykładni umów i błędne ustalenie stanu prawnego w zakresie treści stosunków prawnych łączących skarżącą spółkę z L.Ż. oraz A.S. wyrażające się przyjęciem, iż czynności ww. osób pełnione w spółce wynikały ze stosunku organizacyjnego, a nie ze stosunku pracy.

Ubezpieczeni L.Ż. i A.S. zostali powołani uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników do pełnienia funkcji w Zarządzie „P.” Sp. z o.o. w S.. Ponadto zgodnie z umowami o pracę zatrudnieni byli odpowiednio na stanowiskach: L.Ż. - Prezesa Zarządu - Dyrektora oraz A.S. - V-ce Prezesa Zarządu Zastępcy Dyrektora, a od 1 lutego 2004 r. V-ce Prezesa Zarządu, Dyrektora Ekonomiczno - Finansowego. Ubezpieczeni nie mieli jednakże określonych zakresów czynności. W toku przeprowadzonego postępowania nie ujawniono dowodów mogących wyjaśnić powstałe na tym tle wątpliwości. Jak wskazał Sąd, trudno zatem określić, jakie czynności wykonywali ubezpieczeni w ramach stosunku pracy. Niezależnie jednak od powyższego Sąd zasadnie zauważył w kontekście przyznawanej im premii, iż nie wiązała się ona z obowiązkami pracowniczymi członków Zarządu choćby z tego względu, że przyznawana była niezależnie od tego, czy w danym miesiącu wykonywali oni jakąkolwiek pracę na rzecz Spółki.

Skarżąca Spółka zarzuciła także wyrokowi Sądu drugiej instancji naruszenie art. 2 oraz art. 7 Konstytucji przez ich niezastosowanie, a w konsekwencji zakwestionowanie w drodze decyzji prawidłowości ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonych zatrudnionych u skarżącej, pomimo iż skarżąca postępowała zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi zawartymi w protokole z 2010 r., potwierdzonymi następnie w protokole z 2012 r.

Również ten zarzut nie zasługuje na uwzględnienie. Przede wszystkim zważyć należy, iż został nieprawidłowo sformułowany – *de facto* nie odnosi się do uchybień Sądu, a jedynie do ewentualnych nieprawidłowości po stronie organu rentowego, który wydał decyzję. Natomiast gdyby nawet pominąć ten fakt, i tak

należałoby zauważyć, że protokoły, na które powołała się skarżąca, zgodnie z ustaleniami Sądu drugiej instancji (wiązącymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym), dotyczą okresów nieobjętych sporem w przedmiotowej sprawie. Jakkolwiek skarżąca kwestionuje ustalenie Sądu w tym zakresie, to jednak Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania jego prawidłowości. Jak już wyżej zasygnalizowano, Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy Sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310).

Mając na względzie powyższe, należało orzec jak w sentencji.